

d'una serra al Sud del Montsec, entre els rius Noguera Pall. i Noguera Rib.; hi havia el *Castell de Montclús*, en el terme de Sta. Linya, escrit *Monte Clausa* 1151 (Kehr, *Papsturk*, p. 329), *Castri de Monteccluso* 1278 (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 100); 2) hi ha la *Tossa de Montclús*, prop de la Pobra de Lillet; hom s'hi refereix en doc. de 1381 (Serra, *PinósMtpl* III, 167), i s'hi esmenta una masada amb aquest nom en doc. de 1573 (id., 184); 3) *Castell de Montclús* en el terme de Fogars de Montclús, partit judicial de Granelers (Vall. Or.); en el cens de 1359 grafiat *Muntclus* (CoDoACA XII, 133), *Muntclus* 1367-1373 (ZRPb XIII, 99). J. G.

¹ La grafia oficial *L'Écluse* (inspirada en el nom de la ciutat flamenca dita en fr. *L'Écluse* < neerlandès *Sluiz*) ha donat origen a molta crítica. B. Alart, que havia escrit una història detallada d'aquesta localitat com a part del seu treball, *Notices historiques sur les communes du Roussillon* (1878), II, 53-104, suggeria com a més preferible *Les Cluses* atesa la divisió actual d'aquest municipi, però subratllant que en els documents antics generalment s'havia escrit *la Clusa* (p. 54). Ponsich, *Top.*, 38, grafia *Les Cluses*. [En realitat era una forma de cedir parcialment a la invenció afrancesada a base de *L'Écluse*. J. C.] — ² Bast.-Bass., 524; *DECat* II, 774a31-35.

Coàdols, V. Codro Coancs, V. Quanca

COANEGRA

Nom d'una petita encontrada del centre de Mallorca. Ja ho escrivia així Quadrado (*Historia de la Conquista de Mallorca*, 532): «La comarca de *Cobanegra* (Cauda Nigra) entre Alaró y Santa María tocà a Bernat de Sta. Eugènia»; notícia repetida per *AlcM* (sense precisar en quins docs. antics es troba amb aqueixa llatinització.¹ En Santauegènia fou un dels conqueridors entre qui es repartí Mall. en el S. XIII. També hi havia dades d'aquest nom en cèdules de Mrn. Aguiló; dades que reproduïm en la forma que les ha enteses Montoliu en l'ed. del *DAG*: «*Coubanegra* poble de Mall.: Bdo. Torelló, habitante, en *Coubanegra*» (*Calend. Balear*, 1878); «*Coa negra* (Cami de ~) mall. nom d'un camí». I «*Cobanegra*» llin. mall. 1374.

L'amic filòleg i savi humanista, professor Miquel Dolç, lamentant que no vàgim tractar d'aquest nom en el vol. I, m'escrivia 23-XI-1989, dient-me que és prop del seu poble nadiu, Santa Maria del Camí, i és la vall on es troba el seu poble. Que trist és que ja l'hàgim d'enyorar. Afegia que a Costa i Llobera li van canviar en la impremta la forma d'aquest nom, que Costa escrivia millor.

Jo en tenia notes preses en el país; en particular a Sta. Maria mateix: *Comellar de Coanegra*, pron. vacil·lant entre *koʷənɛgrə* i *kòvenɛgrə*, situat dins del te., però apartat, al N. del poble (XL, 30.2) (Masc. 914); també *Font de Covanegra* (XL, 31.9), i també, ben allunyat cap al S. del terme, el gentilici derivat

ka sə koanegrine (Masc. 9H3) (XL, 33.10). Bona prova aquest gentilici, de la consciència popular de l'existència d'una comarqueta *Coanegra*, independentment del poble de Sta. Maria; i indirecte testimoni de l'antiguitat, arrelament i importància del nom.

També a Orient m'assenyalaren el *Torrent de koanegrə* com el nom que s'aplica al *Comellar des Freu* més avall de Son Pou (XL, 14.3), i situant-hi *Es Gorg de Coanegra* (15.23). El terme d'Orient confina amb el de Sta. Maria, que llança un sortint al N. fins una mica més enllà de Son Pou; el torrent en qüestió, des de Son Pou tira al SSE., dret a Sta. Maria, fins que tomba a l'OSO., apartant-se de la direcció d'aquest poble, a uns 9 k. de Sta. Maria. Això vol dir, doncs, que *Coanegra* en llur concepte, abraça tot el sortint de *Son Pou*, i una bona franja Nord del terme de Santa Maria, confinant amb Alaró, però no deu abraçar la part Sud del te. de Sta. Maria, allà on es va anar a fincar *Sa Coanegrina*, nada en la part Nord.²

Acabava Miquel Dolç preguntant-me, si jo creia possible en bona fonètica (com ell sembla suggerir) que el nom de *Coanegra* vingui de *Comanegra* o *Combanegra*. El meu parer fou que sí. Tant si partim del cat. *coma* com de la forma mossàrab corresponent, *comba*. Es pot explicar per una dissim., ben normal. *Comanegra* → *ko(v)anegra* dissimilació desnasalitzant; *kombanegra* → *kobanegra*, dissimilació eliminatòria, i llavors adaptació de *-b-* a la *v* del cat. *cova* per part dels pobladors catalans, a causa del fet que ni *coba* (amb *b* oclusiva) ni *komba* no significaven res per a ells. L'única cosa que cal admetre és que la grafia *Cauda Nigra* de l'escriba (o escribes?) del S. XIII tenia una *-d-* infundada; i també llatinització artificiosa. Sembla admissió un poc forta, però seria l'única poc o molt objectable. I observem que, forta o no, és forçós que hi hagi llatinització: evident i segura, almenys en el diftong *au*, car tothom està d'acord a admetre que en el llatí real i històric, només existí *CODA*, i *cauda* és degut a un hiperurbanisme dels gramàtics llatins.

Car en l'aspecte semàntic i topo-semàntic, anomenar un paratge 'cua negra' seria ben estrany, a penes concebible. És cert que no manquen llocs anomenats 'cues', en el sentit de prolongació d'un camp etc. (a Bunyola mateix n'hi ha un, dit *Ses Couaranyes*, sota el Moletó de Son Creus, XL, 9). Però en el cas present l'afegit *negra* tornaria l'estrany en absurd. En canvi res més natural que un nom 'Coma negra': basta recordar el gran *Puig de Comanegra* (uns 2000 alt.) en els Pirineus de l'Alta Garrotxa (entre Beget i La Menera).

Notem que, en l'aspecte topo-semàntic, aquí es presenta ben natural, puix que el rovell d'ou de *Coanegra* és el gros comellar des de Son Pou en avall: una coma, cada cop més pregona, i per tant de tonalitat més fosca. I per si algú no se n'accontentés, observem que és allà on hi ha *Es Gorg de Coanegra*, que ens recorda el *Gorg Negre* de Noedes, el de Gualba i la foscor blumarina del Gorg famós del Torrent de Lluc-Pareis etc.; allà hem trobat també la *Font de Covanegra* variant que, si més no, dóna una compulsiva corroboradora del canvi del dissimilat *koba-negra* en el cat.